

GARAY ANDRÁS

MARGO ÉS QUENTIN A PAPIRVÁROSBAN

A közelmúltban jelent meg magyarul a népszerű amerikai Edgar- díjas író, John Green Papírvárosok c. best-seller regénye. A választott téma örökzöld: a felnőtté válás keserű útja. A helyszín Amerika, a floridai nagyváros, Orlando közeposztálybeli kertvárosa. Itt él Margo és Quentin, akik történetesen szomszédok és végzős gimis osztálytársak, ráadásul Quentin szerelmes Margóba.

A közeposztálybeli élet határozott értékrendjével, lehetőségeivel és mintáival, a szülőkkel való összekacsintás támogatásával a szerző kereteket jelöl ki a fiatalok számára. Ezek a keretek azért elég tágak ahhoz, hogy egyéni utak nyíljanak bennük, és szabadnak érezhessük őket. De a papírvárosi lét - ahogy Margo nevezi - végtelenül unalmas és megalázó, és az egyetlen helyes magatartásforma a lázadás ellene. Quentin viszont belesimul ebbe a létbe, sőt tetszik és elég is neki, ezt akarja jól megélni. Mert ez az élhető, biztonságos, sőt eredményes és boldog élet lehetősége.

Mert mi ez az élet? A gimis évek a nagy bulik, sztorik, szerelmek világa, amely a végzés körüli érzelmi és tanulási csúcspontban teljedik be. A férfivá és nővé avatás rítusai ezek, ahol „kötelező” elveszteni a szüzeséget (bénábbaknak a bál után), feszegetni a komfortzóna és a szülők tűrészatárát. Hiszen egymás előtt válnak gyerekből kamasszá, majd felnőtté, és ebben a folyamatban alakulnak ki az örök barátságok, szerelmek, mindaz, amire idős korában az ember megszépítve, boldogan néz vissza a kandalló melletti karosszékéből. Aztán a főiskolás évek, a folytatódó bulizással, de fokozódóan nagyobb tétellel, hiszen a diploma, az elhelyezkedés meghatározza a majdani életet. Aztán a munkában való előrejutás, a család-gyerekek, kisház- nagyház, kis autó-nagy autó világa, megspékelve templomba járással, közösségi léttel és emlékezéssel a diákevekre. A közeposztálybeli lét körforgása ez, a biztonságos és boldog, irigyelt Amerika.

Margo lázadása mögött saját családjá és adott közege folyamatos értékvesztése és képmutatása áll. Margo szerint a mutatott családi, baráti és társadalmi képek, normák nem vezetnek sehová. Zsidó vallási gyökereik csak a formalitások világában működnek. Mindenki folyamatos hazugságban és háritásban él. Semmi nem az, aminek látszik. Az együtt járásba befér a megcsalás, a barátságba a kibeszélés, a tudásvágyba a közepszerűséggel való megelégedés. Ezért magányos Margo.

Quentin egy vidámabb világot épít ki maga körül a barátaival: ebben a virtuális sík is az élet része. Sőt a virtualitás sterilizálása az egyik fő eleme az általa is jól látott és ellentmondásos élet és közeg élethetőségének.

A papírvárosi létre két válasz adható. Lázadni (Margo) vagy elfogadni (Quentin). És ha e két utat a szerelem fűzi össze, már adott is a konfliktus: Margo szeretné kihozni Quentin a komfortzónájából, és megérettetni vele a lázadás jogosságát és izgalmát. Sőt a lázadást túl a bosszú és rombolás anarchista szellemét is kiengeti a palackból. Quentin szeretné Margót visszavezetni a bevált, biztonságos, fősodrású útra. A két ellentétes személyiség és út vonzza egymást.

Az út az amerikai életérzés nagy toposza. Úton lenni, gurulni számos regény és film alaptémája. Kerouac, a 66-os emblematikus út, vagy Woodstock világa és a hollywoodi filmek roadstory-jai minden amerikai fiatalba beleégett minták.

Margo lázadása sem lehet más. És Quentin elkezd keresni Margót, mert úgy véli, Margo elhullajtotta a kenyérmorzsákat a hozzá vezető úthoz. Persze a keresés körülményeit már nem a hatvanas/hetvenes évek autóstoppos, virágfüzéses világa jelenti, hanem a mai kor laptopos, mobilozó, internetes világa.

A problémakör bemutatásának másik nagy toposza a keresés. Ahogy József keresi Esztert (Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról), úgy keresi Quentin Margót.

De mindketten feltételeket szabnak: Ha engem akarsz, lázadj! - mondja Margo. Ha engem akarsz, simuld bele! - mondja Quentin. Mindez elég ahhoz, hogy végig izgalmass legyen a történet. Hiszen ott lebeg a vég két lehetősége (és a szerző zseniálisan fenntartja ezt a feszültséget). Valaki beadja a derekát, és szívvel-lélekkel a másik mellé áll. Főleg, ha táncolnak bennük a hormonok.

De a két egyéniség a megtalálás utáni végső nagy beszélgetésben nem adja fel önmagát. Kicsit visszalépnek ugyan, és Margo jelképesen el is temeti a lázadás tárgyait. Hiszen a „halottat el kell temetni” - ez az ősi törvény. De a helyzet és az érzelmek adta keretben gyorsan megváltozni és egymás karjaiba omlani lehetetlen. Az úton még menni kell; külön vagy együtt, nem ez a kérdés, hanem meg kell teremteni a változás igényét, és meg kell hagyni a változás létrejöttének szabadságát. És ez megtörténik.

Margo Spiegelman - már neve is beszédes. Tükörember. Ember, aki tükröt tart, akinek az életében mindenki láthatja a maga életét, és önmagára ismerhet. Hogy is állok én a lázadással, a belesimulással, „a minden jó úgy, ahogy van” konformista életérzésével? Elég nekem a szülők, a társadalom, a közeposztálybeli lét kijelölt mély keréknyoma, amelyen végiggördül az életem „minifurgonja”? Vagy meg kell karcolódnom, fejre kell állnom az úton (ahogy ez a nagy „margo- keresésben” megtörténik)? A nagy lázadók - mint Jézus, Buddha, Luther vagy Gandhi - tették-e jobbá a világot, vagy a belenyugvók, a csendben építők? Nehéz erre válaszolni. Azonban Margo - talán életkora miatt is - csak lázad. Lázadása nem valami új építésének a sarokköve, hanem csak önmagában való. Lázad, de nem épít. Lázad és

rombol, holott építeni kellene. Életmódot, hitet, újfajta emberi kapcsolatokat, eszményeket. Quentin kitartása és mindenek ellenére megmaradó szerelme aztán elbizonytalanítja. Elbizonytalanítja, mert meglátja benne a mindaddig hiányolt értéket. A történet itt nyitva marad az ő számára, sőt kettejük számára is.

Meditáció

Quentin a régire alapozva akar építeni. És nem akarja kihagyni ebből Margót. A szerelem irracionális mélységei viszont fájdalmasak. Elveszíteni Margót számára a legnagyobb rossz, ami történhet vele. Mert Quentin „lá-
zadása” alapvetően az, hogy szereti Margót. Nem akarja, hogy „tékozló leányként” elpazarolja az életét, és kitegye magát a magányos út veszélyeinek. Hiszen Margo csak megy-megy bele a világba, öncélúan. Quentin szereti Margót, holott tudja, így nincs közös jövőjük. Aztán, ahogy az apró jelekből, elszórt kenyérmorzszákból megismeri Margót, rádöbben arra, hogy ő a kamaszkori Margóról kivetített képbe lett szerelmes. Saját vágyait vetítette ki Margóra, és a valódi Margo más. Más, és máshogyan értékes. Viszont a valódi Margóhoz vezető út olyan önmegismerési út és élmény számára, hogy Margo a maga valóságában is szeretni való marad. Úgy, ahogy van. Sőt a szerelem sem múlik el, csak több lesz benne a szeretet.

És ebben a feszült, értékütköztető világban mindketten - észrevétlenül - felnőttek lesznek. Ahogy a figyelmes olvasó is.

GARAY ANDRÁS

TÚLÉLÉS ÉS KÜLDETÉS

(ELŐADÁS)

Köszönöm, hogy Kristófék ezt a Szent Ferencről szóló dalt énekelték. Van aktualitása, hiszen Szent Ferenc élete jó példa arra, hogy lehet és kell alternatívákban gondolkodnunk.

Szent Ferencnek van egy olyan szobra Assisiben, hogy fekszik a fűvön, feje alá téve hátrakulcsolja a kezét, és néz fölfelé az égbe. Körülötte a galambok, akikkel ő beszélget. Ez egy nagyon határozott és mának szóló jelkép, hogy lehet máshogyan is élni.

Amikor a KV azt gondolta, hogy ez legyen az idei évnek a zsinati témája, még nem tudta azt, amibe most ebben az egy hónapban kerültünk. Úgy gondoltuk, van elég időnk mindenre, hiszen az előrejelzések szerint ez meg ez majd csak 10-20-30-40-50 év múlva fog bekövetkezni, és mi éljük a magunk életét, egy lassú és békés felkészüléssel, túlélésre, küldetésre is gondolva. S most fura aktualitást adott ez a dolog, amibe belekerültünk. Ma Lányi Andrással volt egy nagyon érdekes beszélgetés a rádióban arról, hogy amit ma hitelválságnak gondolunk, az annak a következménye, hogy a gazdasági és a környezeti válság összeér. És valószínű, hogy ez az állapot, amiben ma vagyunk, ez a létünknek most már a

kerete. Idáig volt valahogyan a lét, és mostantól máshogyan lesz. Nem tudjuk még hogyan, de vannak erre forogatókönyvek. Hirtelen nagyon aktuálissá vált ez a téma, és óriási kezd lenni a kapkodás a világban.

Ez a túlélés szó egy kicsit pejoratív. En inkább úgy fogalmaznám ezt, hogy látnunk kell, milyen változások vannak a világban, mi alatt és mi előtt vagyunk, és hogyan kell ezekre a változásokra reagálnunk, hogyan kell alkalmazkodnunk, főleg az eddig megélt értékeink és küldetésünk fényében. Azt tapasztaljuk, hogy Isten Országát mindig azok jelenítik meg, azok formálják, akik jókor, jó válaszokat adnak a kihívásokra. A Bokornak ez volt a nagy ereje a 80-as években: voltak kihívások, és ezekre jó választ adott. A Bokor belső dinamikája ennek megfelelően jó volt. Az elmúlt 20 évben nem az volt szerintem a Bokornak a problémája, hogy nem csinált semmit, hanem egyszerűen a kihívásokat nem látta. Egy átrendeződés történt, ezért nem találtuk, vagy nem is kerestük a kihívásokat, talán részben nem is voltak. Elrendeződöttünk valamilyen másfajta életben, de ma ezzel a túlélés kérdéssel, és mostani helyzettel újra kontúrosak lettek a kihívások. Ma mindenki számára egyértelmű, hogy pörgünk, és ebben a pörgésben rosszul járunk, ma lelepleződik minden, a politikától kezdve a gazdaságig. A környezet állapota pusztul, a népünk, nemzetünk helyzete egyre rosszabbá válik, megjelenik az egyéni és a strukturális erőszak. Ha úgy tetszik, ma a tét – jó szó ez a túlélés –, az egyéni, családi, kis- és nagyközösségi túlélésünk! Erről szeretnék most beszélni.

1. Döbbenet nézünk, mi történik most körülöttünk és velünk - „élhettünk volna gyönyörűen”

Van Ladányi Mihálynak egy verse: *Élhettünk volna gyönyörűen*. Egy nagyon szomorú, rezignált vers arról, hogy minden lehetőség adott a gyönyörű életre, és az ember mégis mindent elszúr! Ma úgy érzi az ember magát, mint amikor az ejtőernyős kiugrik a repülőgépből, és rutinszerűen meghúzza a zsinórt, s csak akkor veszi észre, hogy a zsinór nincs sehhol. S akkor két lehetőség van! Az egyik lehetőség, hogy végig üvölti a zuhanást, káromkodik, felelősöket keres. Miért pont én? Mi történik velünk? A másik lehetőség, hogy gyönyörködik a tájban. Ez se megoldás. És most arra teszek kísérletet, hogy felhívjam a figyelmeteket: van rajtunk ejtőernyő, de a zsinór, amit idáig rutinszerűen a jobb oldalon húzkodtunk, azt máshol kell meghúzni! Ez azt jelenti, hogy bizonyos értelemben a régi formák már nem jók.

Alapélménnyé vált a szorongás. Munka, egészség, pénz, hitel, jövő, gyerekeink sorsa. A Bokorban is azt tapasztaljuk, hogy az egzisztenciális gondok hihetetlen módon megnöttek. Ma a találkozóimon, a közösségeimben a beszámolólok bizony munkahelyi, esetleg anyagi gondokkal kezdődnek. Gondolatok arra, hogy a magyar társadalomban a 66 éves átlagéletkorból 52 évet él le egészségesen az átlag magyar, 14 évet pedig betegen! Ugyanez a dán társadalomban 76 átlagéletkorhoz 70 egészséges év és 6 betegen eltöltött év.